

TEKMOVANJE S PODROČJA SLOVENŠČINE ZA CANKARJEVO PRIZNANJE 2025/2026

6. IN 7. RAZRED

VINKO MÖDERNDORFER: ŠVRK: RES HUDA PASJA BIOGRAFIJA

Zbirko bomo brali v povezavi s krovno temo letošnjega tekmovanja
NAŠ SVET SKOZI NJIHOVE OČI.

Spoštovane mentorice, spoštovani mentorji,

tudi letos smo v teh priporočilih zbrale nekaj podatkov, idej in predlogov, za kar menimo, da nam/vam bodo olajšali pripravo učenk in učencev na interesno tekmovanje s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje.

1

Predsednik državne komisije, dr. Igor Saksida, vsako leto v skupnih izhodiščih in glavnih poudarkih izpostavlja pomen branja, ki je med drugim iskanje. Tudi v letošnjih v *Skupnih izhodiščih in glavnih poudarkih priprave na tekmovanje v znanju slovenščine za Cankarjevo priznanje 2025/2026* je zapisal, da je branje med drugim iskanje lepote (prebranega) in spraševanje (o prebranem) in da »je Cankarjevo tekmovanje bilo, je in bo oblika spodbujanja in razvijanja **branja zahtevnih besedil**, ki jih ne berejo vsi učenci v razredu in ne le za spontani bralni užitek, ampak zato, da bi **dokazali višje razvite zmožnosti branja in pisanja**. Pomembno je, da tekmovalci postopoma in vodeno razvijajo zmožnost kritičnega branja književnosti. Poleg temeljitega poznavanja vsebinskih in slogovnih prvin izbranih besedil se bodo soočili s snovnim ozadjem pripovedi, poznavanjem povezave (...), spoznavanjem značilnosti izbrane književne vrste – a vse to po jasnih in temeljitih bralnih korakih:

- 1) **podrobno branje** leposlovnega besedila (...),
- 2) **povezovanje** leposlovnega besedila in sobesedila z znanjem **literarne teorije in zgodovine** ter (seveda),
- 3) **ponovno podrobno branje** književnega dela in **razmislek** o tem, (...) kako besedilo presega okvire časa, v katerem je nastalo, kako ga je torej mogoče aktualizirati – vse to v pogovoru z mentorico ali mentorjem branja in drugimi sobralci.«

»Naj se postopno razvijanje kritičnega branja izogiba nekaterim potezam prvotnega, spontanega, včasih tudi naivnega na besedilo. Mentorji in tekmovalci ter vsi drugi, ki bodo skupaj z njimi razmišljali o besedilu (npr. starši), naj se zato izogibajo:

- komentiranja neprebranih besedil ali njihovega zavračanja na podlagi vnaprejšnjih (nedokazanih) predpostavk o prezahtevnosti, dolgočasnosti ali še drugačni navidezni recepcijski neustreznosti besedil – pri tekmovanju sta izziv in naloga mentorja branja, da jim pokaže, v čem so tudi navidezno tuja besedila v današnjem času zanimiva za branje in razpravo o prebranem;
- vrednotenja besedil na podlagi posameznih delčkov (npr. naslova ali nekaterih prizorov v besedilu) brez navezave vsega tega na celovito sporočilo besedila – to je namreč neustrezna metoda iztrganega navajanja podrobnosti, kar je prej dokaz pomanjkljive bralne zmožnosti kot izraz »skrbi za varnost bralcev«;
- vztrajanja pri lastnem razumevanju (tudi brez utemeljitve) in neupoštevanja mnenja sogovornikov, rušenja pogovora o prebranem – mentor branja torej ne bo oblikoval avtoritarnih interpretacij, ki se jih je treba le naučiti, ampak bo spodbujal mlade sogovornike, da pod njegovim vodstvom razvijejo čim bolj poglobljeno razumevanje besedila – ali celo
- nepriznavanja pravice avtorja (in seveda bralcev), da snov, posameznika, medsebojne odnose vidi in prikazuje po svoje – bolj ali manj razumljivo, prepričljivo, provokativno ...«

2

Tudi ta napotek iz *Izhodišč* je vredno upoštevati. Kriterij *uporaba književnega znanja* tekmovalcem namreč prinese do 10 točk, zato opozorimo učence, da v svoj spis smiselno vključujejo tudi književno znanje, kot so npr. podatki o avtorju, ilustratoriki, zvrstno-vrstne oznake, medbesedilne primerjave, misli iz spremnih zapisov idr., saj vse to soustvarja boljšo nalogo, ki je napisana inovativno in prepričljivo. Želimo namreč, da književno znanje prispeva k razumevanju besedil, ustrezni rabi literarnovednih pojmov in kritičnemu vrednotenju prebranega.

Kot smo navajeni iz preteklih let, tudi tokrat najprej nekaj podatkov o pisatelju in knjigi, ki bodo nam, mentoricam in mentorjem, zelo koristili.

(<https://www.miszalozba.com/avtorij/vinko-moderndorfer/>, 22. 8. 2025)

S pisateljem, pesnikom, esejistom, dramatikom, režiserjem Vinkom Möderndorferjem smo se na Cankarjevem tekmovanju srečali že v preteklosti, ko so osmo- in devetošolci brali njegov roman *Kit na plaži* in pesniško zbirko *Romeo in Julija iz sosednje ulice*.

Rodil se je leta 1958 v Celju, kjer je tudi obiskoval osnovno in srednjo šolo. Na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo je gledališko in radijsko režijo zaključil leta 1982.

Osnovnošolcem nam je najbolj poznan kot pesnik in pisatelj. V enem intervjuju je povedal, da si je kot otrok želel postati policist. Kot umetnik ni daleč od tega poklica, saj »kriminalist razvozla zgodbe, jaz pa jih ustvarjam.« (<https://misli.sta.si/2013632/vinko-moderndorfer-nerodno-mi-je-zase-reci-da-sem-umetnik>)

Več o Vinku Möderndorferju tudi na spodnjih povezavah.

- https://sl.wikipedia.org/wiki/Vinko_M%C3%B6derndorfer
- https://sigledal.org/geslo/Vinko_M%C3%B6derndorfer
- <https://misli.sta.si/2013632/vinko-moderndorfer-nerodno-mi-je-zase-reci-da-sem-umetnik>
- <https://bsf.si/sl/ime/vinko-moderndorfer/>
- <https://365.rtv slo.si/arhiv/nasi-umetniki-pred-mikrofonom/174541155>
- <https://365.rtv slo.si/arhiv/nedeljski-gost/151427344>
- <https://prvi.rtv slo.si/podcast/razkosje-v-glavi/1339670/174806469>
- <https://365.rtv slo.si/arhiv/kulturni-fokus/174683073>

Ker vendarle gre za šesto- in sedmošolce, bomo mi kot mentorji presodili, kaj je motivacijsko za naše učence, saj so posnetki povezani tudi z drugim Möderndorferjevim ustvarjanjem.

(<https://www.miszalozba.com/knjige/svrk-res-huda-pasja-biografija-trda/>, 22. 8. 2025)

Roman *Švrk: res huda pasja biografija* je bila leta 2024 med nominiranci za nagrado desetnica. Gre za napet, mestoma akcijski mladinski roman, ki mu ne manjka romance. Zgodbo pripoveduje »čistokrvni mešanec« Švrk, ki nas, človečnjake, nagovarja, da razmislimo o odnosih doma, med prijatelji, sodelavci, o vrednotah v družbi, o pomoči tistim, ki si ne morejo pomagati sami. Močno je prisotno okoljsko zavedanje, vrednota prijateljstva in podpora v družini. Švrk nas nagovarja, da razmislimo, kaj nam je pomembno, da se glasno postavimo na stran pravega, da družbeni angažma prinese rezultate.

Že Tilka Jamnik je v Priporočilnici Bralne značke o knjigi zapisala nekaj svojih razmišljanj in predlogov za delo.

Najdete jih na teh povezavah:

<https://www.bralnaznacka.si/sl/priporocene-knjige/svrk> in

<https://www.bralnaznacka.si/assets/Uploads/Moederndorfer-Svrk.pdf>.

O *Vlogi živali v mladinski književnosti* piše tudi dr. Dragica Haramija. E-knjiga je v celoti dostopna na <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1039>.

4

Tudi letos nas bo branje zapisov mladih zagotovo pozitivno presenetilo, zato bomo na zgodbe lahko gledali z očmi natančnega, premišljenega in kritičnega bralca, pri tem pa upoštevali UN za slovenščino v osnovni šoli (2018), v katerem piše, da učenke in učenci v 6. in 7. razredu doživljajo, razumevajo in vrednotijo književnega besedila, in sicer med drugim:

- razvijajo zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja umetnostnih besedil ter prvin umetnostnega besedila, tako da pišejo (po)ustvarjalna besedila, »strokovna« besedila oz. fragmente besedil, ki vključujejo jezikovne in druge značilne prvine umetnostnih besedil, in pri tem upoštevajo značilnosti dane umetnostne zvrsti/vrste;
- zmožnost doživljanja, razumevanja in vrednotenja književne osebe razvijajo tako, da pišejo zgodbe – »Kaj bi bilo, če bi jaz enkrat ...« (glavna književna oseba ravna v nasprotju z njihovimi pričakovanji); pišejo »manjkajoči del zgodbe« – (racionalno) razlago, dopolnitev avtorjeve zgodbe (zamolčani del), upoštevajoč logiko dogajanja/predzgodbe/nadaljevanja zgodbe; predstavljajo osebe iz enega umetnostnega besedila v drugega;
- zmožnost doživljanja in razumevanja književnega prostora in časa razvijajo tako, da tvorijo nov domišljjski svet s podobnim dogajalnim prostorom in/ali časom, kot je v umetnostnem besedilu; pišejo zgodbe, ki se dogajajo danes/v preteklosti/v prihodnosti, in pri tem izhajajo iz svojega znanja ter svojih izkušenj;

Tekmovanje s področja slovenščine za Cankarjevo priznanje 2025/2026 – 6. in 7. razred

- zmožnost razumevanja dogajanja in teme v književnem besedilu razvijajo tako, da pišejo zgodbo tudi s perspektive tistih književnih oseb, ki jim niso blizu; pišejo zgodbo vsak s perspektive druge književne osebe; utemeljujejo svoje videnje s primeri iz besedila;
- zmožnost ločevanja avtorja od pripovedovalca razvijajo tako, da spremenijo pripovedovalca v znanem umetnostnem besedilu (zgodbo pripoveduje glavna književna oseba ali ena od stranskih);
- zmožnost sprejemanja in tvorjenja proznih besedil razvijajo tako, da pišejo realistične, fantastične in nesmiselne zgodbe.

Prepričane smo, da vam idej za delo ne bo zmanjkalo, a vseeno vam jih še dodajamo.

Z branjem pasje biografije lahko začnemo že v nacionalnem mesecu skupnega branja in tako učence motiviramo za samostojno branje. Učenci naj si ob branju pomagajo s t. i. dnevnikom branja in vanj ob branju in po njem vpisujejo svoja razmišljanja.

Predlagamo, da dnevnik branja vsebuje npr.:

- osebno izkaznico knjige: avtor, naslov, ilustratorica, leto izdaje, založba, število strani;
- osebno izkaznico glavne književne osebe: Švrk, opis, karakter, njegove izjave, povezave »s človečnjaki«;
- osebno izkaznico Primoža in ostalih književnih oseb;
- proti zaključku branja tudi osebno izkaznico pisatelja: rojstvo, šolanje, poklicna pot, dela za otroke in mladino, priznanja, nagrade, zanimivosti;
- v največ treh povedih zapišejo bistvo poglavja; lahko tudi bistvene podatke po alinejah;
- naredijo reklamo, letak in napišejo slogan, ki bi sošolce spodbudil k branju knjige;
- naredijo reklamo in napišejo slogan, ki bi ostale spodbudil k udeležbi na protestu za zaščito živalih v zavetišču;
- pripravijo okroglo mizo o zaščiti živalih;
- pripravijo (radijski) pogovor o tem, ali so zgodbe o živalih učinkovite, kakšen odnos imajo mladi o teh zgodbah, kakšen odnos imamo kot družba ...;
- v vlogi Švrka napišejo misli, kot bi jih izrekel on – perspektiva psa;
- poskusijo se v igri vlog: »Kaj bi naredil, če bi našel zapuščenega psa? Kako bi prepričal starše? Kako bi sam ravnal v vlogi staršev?«;
- razmišljajo o tem, kako psi vidijo ljudi skozi oči živali;
- razmišljajo o odnosu Primoža in mame, kakšno sporočilo ima za šesto- in sedmošolce;
- protest lahko razdelajo podrobneje in ta del napišejo kot akcijo;
- pripravijo argumente ZA in PROTI ...;
- v medijih poiščejo podobne primere reševanja živali ali zavetišča in to primerjajo z vsebino knjige.

Ideje prilagajate svojemu pouku in dinamiki priprav na tekmovanje, zato naj bodo zapisani predlogi le začetni zagon za delo z mladinskim romanom.

Dodatni predlogi

KATERE VRSTE »ČLOVEČNJAK« SI TI?

Prebral si knjigo, v kateri Švrk pripoveduje o svojem življenju. V spisu predstavi Švrka, njegovo življenje, preden je pristal v zavetišču, in življenje po srečanju s Primožem.

Zakaj sta Švrk in Primož izbrala ravno drug drugega? Predstavi, kako se skozi zgodbo razvija odnos med njima in kakšna je vloga Primoževe mame. Pojasni, katera njena dejanja/besede podpiraš in katera ne.

Kako pa bi bilo pri tebi doma, če bi si omislil psa? Poišči in predstavi podobnosti ter razlike med ravnanji Primoževe mame ter morebitnimi ravnanji svojih staršev. Napiši, kako bi odločitve tvojih staršev vplivale nate in kaj bi naredil. Ali si ugotovil, katere vrste »človečnjak« si ti? Strni svoje misli in se predstavi.

VERJETI VASE – ZAVZEMATI SE ZA SVOJA PREPRIČANJA

6

»Ni še konec!« je rekla Simona. »Še veliko reči je na tem svetu narobe!«

Prebral si Švrkovo res hudo pasjo biografijo. Kdaj in zakaj Simona izreče zgoraj zapisane besede? Ali se strinjaš z njo? Zakaj? Pojasni. Pri tem nas popelji skozi Švrkovo življenje od začetka do konca (zadnjega poglavja v knjigi) ter nameni največji poudarek zadnjemu delu, kjer se zgodba zaplete zaradi zaprtja zavetišča in posledic le-tega.

Ob uvodoma citiranih Simoninih besedah razmisli, ali bi ti ravnal enako, kot so ravnali otroci in starši. Temu dodaj tudi svojo zamisel, česa se je dandanes potrebno še lotiti in jo pojasni.

Želimo vam uspešno pripravo na tekmovanje.

Vanja Jesenek, Aleksandra Godec, dr. Dragica Haramija